

Leo Trotskij: Armén i opposition mot Stalin¹ (6 mars 1938)

Under rättegångsförhandlingarna i Moskva åtalas inte bara skakade och knäckta, moraliskt halvdöda personer, utan faktiskt också döda människor. På de anklagades bänk sitter också spökerna efter marskalk Michail N Tjuchatjevskij, generalerna I E Jakir, I P Uborevitj, A I Kork och andra avrättade generaler.²

Efter arresteringen av dessa personer och de snabba avrättningarna talade den sovjetiska pressen om dem som "utländska agenter" och "spioner". Det nämndes ingenting om en militär sammansvärjning, eller en plan för att ta över Kreml och mörda Stalin. Man skulle tro att regeringen redan då visste exakt varför den hade avrättat de bästa sovjetiska militärbefälhavarna. Men under förra sommarens akuta politiska panik handlade Stalin snabbare än han hade tänkt.

Han fruktade arméns reaktion och tyckte inte att man behövde slösa tid på att inkvisitoriskt "undersöka" generalerna inför en rättegång. Dessutom tillhörde dessa män den yngre generationen, hade starkare nerver och var vana att stå inför döden. De var olämpliga för ett offentligt spektakel. Det fanns bara en utväg, att skjuta först och förklara sedan. Men inte ens sedan ekona från Mauserns skott hade tystnat kunde Stalin bestämma sig för en lämplig version för åtalet.

Idag kan man med fullständig säkerhet säga att den bortgångna Ignace Reiss hade rätt när han hävdade att det aldrig genomfördes någon militär rättegång "bakom lyckta dörrar". Varför skulle det behövas lyckta dörrar om det verkligen handlade om en sammansvärjning? I klartext avrättades generalerna på samma sätt som Hitler hämnades mot Röhm och andra i juni 1934.³

Efter det blodiga straffet beordrades uppenbarligen åtta andra generaler (marskalk T I Alksnis, marskalk S M Budennij, marskalk V I Blücher, general Boris M Sjaposjnikov och andra)⁴ att skriva under de redan färdigutskrivna domarna. Syftet var att göra sig av med flera på en gång och samtidigt kontrollera andras lojalitet och krossa deras popularitet. Detta ligger helt i linje med Stalins vanliga stil.

Utan tvivel vägrade en del av de påstådda "domarna", om inte allihopa, att inför den allmänna opinionen träda fram som bödlar av sina närmaste vapenbröder, i synnerhet som andra redan hade utfört bödlarnas arbete. De bångstyrigas namnteckningar sattes ändå under domen, och kort därefter blev de själva avsatta, arresterade och skjutna. Uppgiften verkade fullbordad.

Men den allmänna opinionen, inklusive i Röda armén, ville inte och kunde inte förmå sig att tro att hjältarna från inbördeskriget, landets stolthet, utan att någon visste varför hade visat sig vara tyska eller japanska spioner. Det krävdes en ny version. Under förberedelserna av den nuvarande rättegången bestämde man sig för att i efterhand tillskriva de avlidna generalerna planer på en komplott för en militärkupp.

Det rörde sig alltså inte om en eländig spioneriaffär, utan om grandiosa planer på en militärdiktatur.

1 Publicerad i *New York Times*, 7 maj 1938.

2 **A I Kork** (1887-1937) var en av de generaler i Röda armén som anklagades för förräderi och avrättades 1937.

3 **Ernst Röhm** (1887-1934) var nazistledare och sekreterare i Bayern. Han anklagades för att ha konspirerat för att störta Hitler och avrättades under de "blodiga utrensningarna" i juni 1934.

4 **T I Alksnis** (1898-1938) var befälhavare för flygvapnet och med i den domstol som dömde den första gruppen av Röda armé-befälhavare. Han blev själv arresterad och avrättad 1938. **V K Blücher** (1889-1938) var kandidatmedlem i centralkommittén när han arresterades och anklagades för förräderi. **Semjon M Budennij** (1883-1973) och **Boris M Sjaposjnikov** (1882-1945) befann sig bland de få ledande armébefälhavare som undgick avrättning eller fängelse under utrensningarna.

Tuchatjevskij skulle erövra Kreml, marskalk Ian B Gamarnik⁵ skulle inta Lubjanka (GPU:s högkvarter) och Stalin skulle för etthundraförsta gången bli mördad.

Som vanligt fick den nya versionen retroaktiv giltighet. Det förflutna omvandlades i enlighet med det nuvarandes behov. Enligt A P Rosengoltz' vittnesmål rekommenderade min son Leon Sedov så tidigt som i Karlsbad 1934 (där Sedov aldrig har varit) honom att hålla noggrann uppsikt över vår "allierade" Tuchatjevskij, på grund av han lutade åt en "Napoleon-diktatur". Således utvidgas successivt komplotten i tid och rum. Halshuggningen av Röda armén är bara en episod i kampanjen för att utrota de allestädes närvarande och allting genomsyrande "trotskisterna".

För klarhets skull måste jag säga något om relationerna mellan Tuchatjevskij och mig. Under inledningen av hans karriär i Röda armén hjälpte jag honom. Jag uppskattade hans militära talanger liksom hans självständighet, men jag tog aldrig denna före detta gardesofficers kommunistiska övertygelse på allvar.⁶

Tuchatjevskij var medveten om båda dessa sidor av min uppfattning. Såvitt jag kan bedöma bemötte han mig med verklig respekt, men våra samtal var aldrig mer än officiella. Jag tror att han delvis beklagade att jag lämnade armén, men delvis också med en suck av lättnad. Inte utan grund kunde han förvänta sig att min avgång skulle ge större utrymme åt hans ambitioner och oberoende. Efter den tidpunkt då jag avgick, det vill säga på våren 1925, träffade jag aldrig Tuchatjevskij och vi brevväxlade aldrig.

Han förde en strikt officiell linje. Under arméns politiska möten var han en av de främsta talarna mot trotskismen. Jag tror att han genomförde den uppgiften av plikt, men utan entusiasm. Men det faktum att han aktivt deltog i den giftiga kampanjen mot mig räcker helt och fullt för att utesluta möjligheterna till några som helst personliga relationer mellan oss. Detta stod tillräckligt klart för alla, så det borde vara omöjligt att slå fast några politiska band mellan Tuchatjevskij och mig.

Det förklarar varför GPU i maj och juni förra året bestämde sig för att inte knyta ihop fallet med generalerna med de trotskistiska "centrumens" sammansvärjning. Det krävdes ytterligare några månader av glömska och ytterligare några lager av förfalskningar innan de vågade sig på ett sådant experiment.

Den så kallade Högsta domstolens dom (*Pravda*, 12 juni 1937) anklagar generalerna för att "systematiskt ha försett... [fiendestater] med spionageinformation" och för att "i händelse av ett militärt angrepp på Sovjetunionen ha förberett ett nederlag för Röda armén". Detta brott har inget gemensamt med planer på en militärkupp.

I maj 1937, när de enligt Nikolaj N Krestinskijs vittnesmål skulle ha tagit över Kreml, Lubjanka, etc, existerade inget "militärt angrepp på Sovjetunionen". Följaktligen förväntade sig inte de konspirerande generalerna något krig. De hade redan på förhand slagit fast ett definitivt datum för sin militära framstöt. Men det "brott" för vilket generalerna avrättades var spioneri i syfte att, "i händelse" av krig, säkerställa att Röda armén besegrades.

Dessa två versioner hänger inte alls ihop. De utesluter varandra. Vad finns det för gemensamt mellan en spion som i en osäker framtid hoppas få en belöning av en främmande makt, och en modig konspiratör som strävar efter att gripa makten med hjälp av sina egna vapen? Men varken åklagare Andrej J Vysjinskij eller rättens ordförande Vassilij V Ulrich gjorde sig givetvis besväret att ställa de nuvarande anklagades vittnesmål mot texten i de dödsdomar som Högsta domstolen utdömde 11 juni 1937.

Den nya versionen sprids som om det aldrig har funnits någon "Högsta domstol", dom eller avrättning. Med en dåres envishet återkommer Krestinskij och Rosengoltz, åklagarens främsta

5 Ian B Gamarnik (1894-1937) begick självmord när han hotades av arrestering.

6 Under Första världskriget hade Tuchatjevskij varit underofficer i **Gardesregementet** Semenovskij.

medhjälpare i detta ärende, till frågan om Tuchatjevskijs sammansvärjning och mina påstådda band till honom.

Krestinskij säger att han fick ett brev från mig daterat 19 december 1936 - det vill säga 10 år efter att jag hade avbrutit alla förbindelser med honom - och att jag i detta brev rekommenderade att det skulle skapas en "omfattande militär organisation". Detta påstådda brev, som tjänstvilligt betonar sammansvärjningens "omfattning", har uppenbarligen till syfte att rättfärdiga det förintande av de bästa officerarna som inleddes förra året, men som än idag är långt ifrån färdigt. Givetvis "brände" Krestinskij precis som Radek mitt brev, och kunde inför rätten bara uppvisa sina förvirrade minnen.

Samma Krestinskij sa att han och Rosengoltz fick ett brev från mig, skrivet i det fjärran Mexiko strax innan avrättningen av generalerna, där jag krävde att statskuppen skulle "påskyndas". Man får anta att detta brev också "brändes upp", precis som alla andra brev som har figurerat under de senaste årens rättegångar.

Hursomhelst lyckades jag, efter månader av internering och en påtvingad resa med tankbåt, och åtskild från verksamhetsfältet av en ocean och en kontinent, vara så exakt informerad om den senaste "sammansvärjningens" praktiska förlopp att jag till och med gav order om vilket datum den skulle äga rum.

Men hur nådde mitt brev från Mexiko fram till Moskva? Amerikanska vänner framkastar att den mystiska Adolph A Rubens kommer att uppträda under rättegången som den kurir som var mitt band till Moskva-generalernas spöken.⁷ Eftersom jag inte känner till någonting om Rubens eller kretsen kring honom tvingas jag vänta med min bedömning. Jag förmodar att herrar Earl Browder och William Z Foster kan uttala sig med avsevärt mycket större pondus i denna fråga.⁸

Det viktigaste vittnet mot de anklagade i fallet Tuchatjevskij och de andra, Nikolaj Krestinskij, arresterades i maj 1937, och avgav enligt egna ord en öppenhjärtig "bekännelse" inom en vecka efter sin arrestering. Generalerna sköts 11 juni. Vid den tiden kan domarna antas ha haft tillgång till Krestinskij's vittnesmål. Han borde själv ha kallats in som vittne under rättegången (om det verkligen ägde rum en rättegång).

När regeringen tillkännagav avrättningen av generalerna skulle den hursomhelst inte ha nämnt spioneri och ha hållit tyst om en militärkupp, om inte Krestinskij's nuvarande vittnesmål hade upfunnits efter avrättningen.

Själva kärnfrågan är det faktum att Kreml inte öppet kan berätta den verkliga anledningen till varför Tuchatjevskij och de andra avrättades. Generalerna skyndade sig att försvara Röda armén mot GPU:s demoraliserande intriger. De försvarade de bästa officerarna mot falska anklagelser. De gick mot att GPU skulle upprätta sin diktatur över Röda armén under täckmantel av "militära sovjet" och "kommissarier".

Generalerna kämpade för Sovjetunionens säkerhetsintressen mot Stalins säkerhetsintressen. Därför dog de. Ur den nya rättegångens gapande motsättningar och hög av lögn stiger således Tuchatjevskij's skugga fram med en dundrande vädjan till världsoinionen.

7 **Adolph A Rubens** hette egentligen Robinson. Han var en av två amerikaner som försvann i Moskva 1937. Deras pass i namnet Robinson var förfalskade. Enligt amerikanska trotskistiska ledare (James P Cannon) på den tiden ämnade man använda dem för att smutskasta den amerikanska antistalinistiska och antikrigsrörelsen.

8 **Earl Browder** (1891-1973) blev 1930 generalsekreterare i det amerikanska kommunistpartiet på Stalins order och avsattes på samma sätt 1945 och utslöts ur partiet 1946. Han var partiets presidentkandidat 1936 och 1940. **William Z Foster** (1881-1961) var en av det amerikanska kommunistpartiets ledare och presidentkandidat 1924, 1928 och 1932, och blev dess ordförande efter Andra världskriget.